

Psalm 51:19 – Hoe is de versverdeling, gezien de meervouds/enkelvoudsvormen?

In Psalm 51 verwoordt David zijn diepe berouw na die verschrikkelijke misstap, het overspel met Bathseba, de moord op Uria, etc. Vers 19 (of :17) beschrijft die gesteldheid als een offer aan God. De verdeling van het vers. Dat wordt op verschillende manieren uitgewerkt – gelukkig heeft dat geen fundamentele invloed op de betekenis van de tekst. Maar er zitten in het vers een aantal opmerkelijke aspecten die invloed hebben op de vertaling en de versindeling. Hieronder ter vergelijking een aantal vertalingen.

Statenvertaling:	De offeranden Gods zijn een gebroken geest; een gebroken en verslagen hart zult Gij, o God! niet verachten.
Herziene Statenvertaling:	De offers voor God zijn een gebroken geest; een verbrijzeld en verslagen hart zult U, o God, niet verachten.
NBG:	De offeranden Gods zijn een verbroken geest; een verbroken en verbrijzeld hart veracht Gij niet, o God.
NIV (:17):	The sacrifices of God are a broken spirit; A broken and contrite heart, O God, you will not despise.
A.C. Feuer - Tehillim:	The offerings of God are a broken spirit, A heart broken and crushed O God, You will despise not.
Buber/Rosenzweig – Die Preisungen:	Schlachtmahle für Gott sind ein zerbrochener Geist. ein zerbrochnes, zerschlagenes Herz, Gott, du wirst nicht verschmähen. <small>(kennelijk een opmaakfout: de eerste regel eindigt met een punt, de tweede regel begint niet met een hoofdletter; een van beide is niet goed)</small>
F. Baethgen – Die Psalmen:	Schlachtopfer 'Jahvehs' sind ein gebrochener Geist, ein gebrochnes und zerschlagenes Herz wirst du, 'Jahve' nicht verschmähen.
NW (:17):	De slachtoffers aan God zijn een gebroken geest; Een gebroken en verbrijzeld hart, o God, zult gij niet verachten.
Herziene NW (2017) (:17):	Het slachtoffer dat God graag heeft, is een gebroken geest. Een gebroken en verbrijzeld hart, o God, zult u niet afwijzen.
Soncino Books of the Bible – The Psalms:	The sacrifices of God are a broken spirit; A broken and a contrite heart, O God, Thou wilt not despise.
Gerhardt/van der Zeyde:	mijn offer aan God: mijn berouw, een berouwvol en nederig hart zult gij, God, niet als te gering bezien.
Willibrordvertaling (1996):	Een berouwvolle geest is een offer voor God. Een rouwmoedig, vermorzeld hart, zult U, o God, niet verwerpen.
Groot Nieuws Bijbel:	Berouw is het offer dat u verlangt. Een gebroken, een verbrijzeld hart veracht u niet, mijn God.
NBV:	Het offer voor God is een gebroken geest; een gebroken en verbrijzeld hart zult u, God, niet verachten.
Naardense Bijbel:	offers voor God zijn een gebroken geest, een hart gebroken en verslagen, - God, zult gij niet verachten!
TLVG:	Slachtoffers voor God zijn: een gebroken geest, een gebroken en verbrijzeld hart; o God, die zult U beslist niet verachten.

Volgens de Hebreeuwse grondtekst is het vers verdeeld in drie regels. aangegeven door accenttekens zoals die destijds werden ontwikkeld door de Masoretische afschrijvers. De accenttekens bestaan uit twee hoofdgroepen, scheidende en verbindende. Als het gaat om de verdeling van verzen en versregels gaat het over de eerste groep, de ‘distinctivi’. Er worden twee systemen gebruikt: het ‘prozaïsche systeem’, gebruikt voor de meeste Bijbelboeken, en het ‘poëtische systeem’, gebruikt voor drie boeken: Psalmen, Job (behalve de inleiding) en Spreuken.

Voor de verdeling in verzen is er de zg. **sof pasoeq** (‘einde vers’); dat laatste is gemakkelijk te zien, het heeft de vorm van een dubbele punt. Dit wordt in beide systemen gebruikt. Vaak worden verzen in tweeën gedeeld, maar andere verdelingen komen ook voor, één regel, drie regels, en enkele keer vier.

Eerst het prozaïsche systeem.

- Voor de tweedeling wordt de zg. **atnách**” (‘rust’) gebruikt.
- Wordt het in drieën gedeeld, dan blijft de **atnách**” de belangrijkste verdeler, aangevuld door andere verdelers, zoals de zg. **r.vieá**” (‘kwart’), etc.

In het poëtische systeem (dat geldt dus in ons geval)

- Ook hier wordt de **atnách**” gebruikt om verzen in tweeën te delen.
- Wordt een vers echter in drieën gedeeld, dan is de eerste en belangrijkste verdeler meestal de zg. **ooléh w.joréed** (‘op en neer’), een dubbel teken; doorgaans gevolgd dan door een **atnách**”, een **r.vieá**” of een ander teken.

In Psalm 51 hebben de meeste verzen een tweedeling (op het opschrift en drie andere verzen na, 6, 16 en 19), met daarin dus de **atnách**” als de belangrijkste verdeler. De **ooléh w.joréed** komt slechts twee keer voor (in de verzen 6 en 19), in vers 19 wordt die gevolgd door een de **atnách**”, zoals hierboven genoemd. Dat het vers een driedeling heeft, staat dus vast. Hieronder is een en ander in transliteratie weergegeven, plus de woord-voor-woordvertaling.

	ooléh w.joréed		atnách ”	
<i>transliteratie</i> w.v.w.	ziv."chéei elohiém róeach" niSJ.báaraah slachtoffers Gods geest gebroken	léev-niSJ.báar w.nid.kéh hart gebroken en verbrijzeld	elohiém ló tiv.zéh God geenszins veracht u	

Deze driedeling wordt in veel vertalingen gemarkeerd door drie regels te schrijven, toch lijkt de overgang van de tweede naar de derde regel in veel van de vertalingen een cosmetische te zijn: de gedachte zelf loopt in een aantal vertalingen ononderbroken door. Sommige vertalingen schrijven het ook als twee regels. Op zich hoeft dat geen bezwaar te zijn.

Beschouwen we nu de drie verschillende versregels, te beginnen met de eerste. Daar dient zich meteen al een moeilijkheid aan: een opvallende combinatie van meervoud en enkelvoud. De eerste versregel begint met een meervoudsvorm, **ziv."chéei elohiém**, het meest precies vertaald met de tweede naamvalsvorm 'slachtoffers Gods'.

In het Engels komt 'sacrifices of God' daar heel dichtbij, het Nederlandse 'offers van God' zou echter een verkeerde suggestie wekken. Iets moderner maar minder intens dan de tweede naamval klinkt het veel gebruikte 'slachtoffers aan/voor God'. Maar als men dat terugvertaalt komt men niet op de grondtekst: het Hebreeuws heeft een woordje voor 'aan/voor', de prefix **l-**, maar dat staat niet in de grondtekst. Natuurlijk, het zijn het slachtoffers aan/voor God, dat is buiten kijf, maar dat is niet het aspect waar de zin om draait. Het zijn vooral slachtoffers die God toebehoren, die bij hém passen, die datgene zijn wat hÍj in die specifieke situatie wil, die door hem gewenst zijn – dat blijkt ook uit de context. Het is door het in grotendeels onbruik raken van die ouderwetse tweede naamvalsvorm dat een andere weergave nodig wordt geacht – dat doet de Herziene Statenvertaling ook. De uitdrukking 'voor God' lijkt dan in dit geval iets preciezer dan het 'aan God'.

Een enkele vertaling maakt van het meervoud 'offers' een enkelvoud, een bewuste vereenvoudiging. De vertaling van Gerhardt/van der Zijde, de Willibrord-vertaling, de Groot Nieuws-Bijbel, de Nieuwe Bijbelvertaling (NBV) en de Herziene Nieuwewereldvertaling doen het zo. Daarmee is de eerste versregel een zelfstandige eenheid, conform de accenten. Maar het wijkt wel af, er staat immers echt een meervoud.

Die wordt echter gevolgd door een enkelvoud, '**róeach" niSJ.báaraah**', 'een gebroken geest'. Diverse vertalingen laten de combinatie meervoud-enkelvoud zoals die is. A.C. Feuer geeft als voetnoot in zijn *Tehillim*-vertaling:

But he who who sacrifices his pride and subdues his spirit with genuine humility is considered as if he offered every form of sacrifice, for it says *the offerings* [the plural indicates many offerings] *of God are a broken spirit* [the singular form of **ruach**", *spirit* indicates that the this single act of submission is as precious as many sacrifices].

Dat is een benadering. Ook zou men ook kunnen overwegen dat 'een gebroken geest' een kenmerk van meerdere offers is. Dat zijn plausibele verklaringen als men dit versdeel als een zelfstandige entiteit wil vertalen, ook al klinkt de rechtstreekse vertaling in eerste instantie wat vreemd.

Sommige vertalingen schrijven in plaats van 'een gebroken geest' het woord 'berouw' of 'berouwvolle geest'. Dat lijkt toch minder krachtig. Anderen willen het woord 'gebroken' in de tweede regel niet herhalen, dat wordt als minder goed Nederlands geacht – men kan daarover van mening verschillen.

Een paar andere vertalingen lezen door naar de tweede regel, zodat regel 2, het **léev-niSJ.báar w.nid.kéh**, ‘een gebroken en verbrijzeld hart’ erbij betrokken wordt en het meervoud niet meer zo vreemd klinkt. De schijnbare discrepantie is dan opgeheven en de zin is correct vertaald. De Naardense Bijbel doet dat, en de TLVG-vertaling ook. Als nadeel kan worden aangevoerd dat de eerste versdeler niet scherp wordt gevolgd; wel hebben deze vertalingen beide een komma op deze plaats als scheiding, dus de verdeler wordt niet helemaal genegeerd; het tweede zinsdeel krijgt zodoende min of meer de functie van aanvulling of toelichting, het wordt extra belicht.

Voordat we naar de tweede versregel gaan eerst de derde: **elohiém ló tiv.zéh**, ‘God, u zult niet verachten ...’. ‘God’ is hier kennelijk een vocatief, een aanroep. Maar wat zal er niet worden veracht? Het lijdend voorwerp staat daarvoor, in de tweede regel dus, en voorop in de zin. Diverse vertalingen negeren de net hiervoor aanwezige versdeler, de **atnách**”, en formeren een doorlopende zin met het lijdend voorwerp voorop. Het duidelijkst zichtbaar is dat in de vertalingen waar de aanroep ‘o God’ nog wat verder naar achteren is verschoven. Soms is het enige dat nog aan de versdeler doet denken dat er een nieuwe regel begint. Op zich is daar qua weergave van de gedachte goed, maar men zou zich kunnen afvragen: waarom staat er in het Hebreeuws hier zo’n zware versdeler, en is dat niet te honoreren?

Mijns inziens lijkt de tweede versregel zowel bij de eerste als bij de derde regel nodig te zijn. Bij de eerste om het meervoud van ‘offers’ te justificeren, bij de derde als het vereiste lijdend voorwerp.

De plaatsing van de **atnách**” kan worden gezien als overgang van de algemene stelling naar de rechtstreekse aanroep. De derde regel begint immers met een aanroep tot God, in lijn met de aanroep die twee verzen eerder begon. In dat opzicht was de eerste regel een uitzondering, daar ging het als een tussenzin even óver God, dat in het kader van een algemeen geldige stelling – iets dat trouwens wel vaker voorkomt.

De vertalingen die de **atnách**” nadrukkelijker honoreren doen dat als volgt.

- Bij de Naardense Bijbel sluit de tweede regel af met een komma om de derde te beginnen met een merkwaardig gedachtenstreepje.
- Bij de TLVG vertaling staat er een puntkomma. Daardoor worden regels 1 en 2 tot een meervoudig geheel, met daarbij een komma als de eerste versdeler. In de derde regel is het woordje ‘die’ toegevoegd. Daarmee wordt terugverwezen naar de gebroken geest en het verbrijzelde hart; het geeft aan dat net hiervoor de tweede versdeler staat.

Dat ter justificatie van de gemaakte keuze.

Tot slot nog een paar citaten die losstaan van de leestekens.

- De voetnoot in *Soncino Books of the Bible – The Psalms* zegt:

A broken spirit. In which obstinacy and pride have been suppressed by humility. The Midrash finally points out that a fractured limb disqualified an animal as a sacrifice, whereas a broken spirit in man was approved by God.

- Hans Schmidt in *Handbuch zum Alten Testament – die Psalmen*:

Dieser Mann hat das Leid der Krankheit und der Anfeindung bis zur Todesdrohung verstanden. Er weiss, dass es ihm gesandt ist, weil Gott etwas von ihm will. Die tiefe innere Besinnung und Läuterung die er erlebt hat, das ist das Einzige, was er Gott zum Danke darbringt. Das Einzige? Er bringt sich selbst und bringt sich ganz.

Bijzondere gedachten. En belangrijker dan leestekens ...

Voor het laatst bijgewerkt: 20 mei 2019